

ИСКУССТВЕННОЙ СИЭМЭЛЭЭНИН – ТӨРҮӨХ ЭБИЛЛИИТЭ

2013 с. атырдыах ыйын 16 күнүгэр Саха Республикаһын Президентин Е.А. Борисов 2209 №-дээх ыйааҕа тахсыбыта. Итиннэ 201–2018 сс. Тыа сирин сайыннарыа сыһыарынан биллэриллэбитэ. Ыйаах 2-с пуунун 3 чааһыгар ынах сүөһүнү 70 быраһыалаан искусственой сиэмэлээһининэн хабар туһунан этиллэр. Итиннэ толорор иһинтэн республикабыт Тыатын хаһаайыстыбатын уонна аска-үөлгө политехника-тын министиэристибэтэ быйылгы сылга улуустарынан сорууда тизирдибитэ. Билигин улууска 7000 сүөһүнү искусственой сиэмэлээһининэн хабар сорок турар. Бу соруу толорууга нэһиликтэринэн былаан тизирдилибитэ. Үлэ хаамыытын улуус племенной үлэҕэ специалистара К.А. Ильин, Е.А. Никонова билиһиннэрэллэр.

Сопхуостар үлэллэр кэмнэригэр искусственой сиэмэлээһингэ улахан болҕомто ууруллара. Үчүгэй үлэлээхтэр албах этилэр. Эрилик Эристин аатынан сопхуостан П.Н. Титов, П.О. Дюмриева, А.И. Сергеева, И.К. Лукина, Т.С. Баина, Е.Н. Ксенофонтова, Карл Маркс аатынан сопхуостан М.Н. Турантаева, А.Н. Барашкова, П.З. Дычковский, А.Е. Петрова, "Мындаарайы" сопхуостан В.Н. Сазонов, Л.И. Макарова, "Мугудай" сопхуостан А.Н. Сокольников, А.Д. Маркова, И.Г. Толстоухов, Субуруускай аатынан сопхуостан П.М. Попова, М.А. Григорьева, Т.Д. Петрова, "Чурапчы" сопхуостан Р.П. Коркина, И.А. Попов, П.И. Свищева, А.В. Парфенова үрдүк таһаарылаахтык үлэлээбиттэ. 2013 сылга улуус үрдүнэн 2583 төбө сиэмэлээһингэ, ити ынах ахсаанын 25 бырыһыанын ылар. Барыта 27 осеменатор үлэлээбитэ. Саҥа хаһыта Болтоно нэһилиэгэ 2 киһини үөрэттэрэн эбии үлэлээһингэ. Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтэ 4050 сүөһүнү сиэмэлээргэ сорууда тизирдэ, 63,4 бырыһыан толоруллубута. Бахсы, Мугудай, Төлөй нэһиликтэргэ үчүгэйдик үлэлээн былааны толорбуттара. Болугуртан Е.В. Павлова, Одьулууттан Е.К. Седалищева, Төлөйтөн Л.Ф. Ксенофонтова үрдүк көрдөрүүнү сиппесинтэ.

Быйыл министиэристибэтэ тизирдибит сорууларын нэһиликтэринэн тыһыан былаан тизирдибит. Барыта 50 киһи үлэлииргэ дуосабар түһэристилэр. 26 киһини үөрэттэрдибит. Нэһиликтэр үлэтинэн 15 саҥа соруулары сайаапкалаабыттара, бу күнүгэр итиллэри буларга үлэ барар. Воронежскай уобалас племенной хаһаайыстыбатын ыраас хааннаах симментальскай боруода атыыр оҕуһун сиэмэгэ аҕалылына. Бу хаһаайыстыба атыыр оҕустарынан буһаатыллыбыт ынах орто үүтэ 6540 кг, үүтүн сылта 4,05 бырыһыан, тыһынаах ыйааһынара 680 кг тэҥнээх эбит. Онон билигин сүөһүлэрбит хаачыстыбаны кэрдөрүүлэрэ түспөсөн сөп. Соруулары азоттаан, сиэмэлээн ыларга "Сахаплеомобьединение" ААО азотнай станцията алдьан турарга көһөйдүр. Быһаары таһаарылына. Итинтэн сибээстэн сорохтор саҥа үлэлээн эрэллэр, сорохтор үлэлиин илктэр. Бэс ыйын 1 күнүгэр туругунан 2188 төбөнү сиэмэлээхтэ. Эхлэтин 807-нэн эрэ толордубут. Бахсыга 101 сүөһү, Одьулуутта 133, Сылапта 107 сиэмэлээннэр балайда үчүгэй көрдөрүүлэринилэр. Чурапчы, Хайахсыт, Хатылы, Соловьев нэһиликтэргэ үлэни саҕалы илктэр.

Быйыл нэһиликтэр бюджеттарыттан искусственой сиэмэлээһини үбүлүүргэ 980 тыһ. солкуобай көрүлүннэ, итиннэ улуус салалтата 822 тыһ. солкуобайы эбии утар, онон холбоон 1 мөл. 802 тыһ. солк. булар. Ити үбү нэһилик салалтата бэйэтин быһаарылынан туттар. Холубур, сиэмэллэр пуун тутууттар, осеменатордары хамнастааһына, анал оборудование булу-нууттар туттуохтарын сөп. Үлэни көтүрүөлүгү, субсидия бэрээдэ-гинэн техник-осеменатордар уопсай мунуахтарын ыыттыбыт. "Сахаплеомобьединение" ААО специалистара кыччылы ыллылар, сүбэ-ама биэрдилэр. Искусственой сиэмэлээһини тэрийиңэ таһаарылыбыт итгэстэри туоратан, бу күнүгэр үлэни татимирдэр сорок турда.

Алексей СЛЕПЦОВ

ДОБОРДУУ СЫҤЫАН САЙДАР

Чурапчы улууһун кыһынэммит библиотечнай ситимин коллектива ыам ыйын 29 күнүгэр ытык Таатта сиригэр Чөркөөх нэһилигэр ыалдьыттаата. Бүтүн Россиятаагы библиотека күнүн бэлэтээһин чөрү-тинэн иһин улуус библиотечкаларын добордуу көрсүһүүлэрэ буолла.

Быйыл улуустук баһылыга А.Т. Ноговицын ыал-лыны сытар Таатта улууһун кытта социальнай, культу-рунай, экономикай эйгэлэргэ хардарыта сыһыан-нары олохтуурга сөбүлэн түһөрсүбүтэ. Онон бу көрсүһүү атыллыт хаймакаларын улуустар бири-гэ үлэлэһилэрин бири көрүлүтүн буолар. Эрдэ кап-сэтиллибитин быһытынан, Таатта улууһун библио-течнай ситимин дирижтэра Галина Ивановна Савва-тева салайааччылаах коллектив Чөркөөхкө кэлэн,

биһиги Госуларственност музейлар көрүстүлэр. Президент Е.А.Борисов өйөбүлүн иһин этээстэх, та-ас саҥа музей 2013 с. үлэҕэ кыһыт. Бу республикабы-тыгар бири эмгэ билигин кэм ирдэбиллэр эһиэтти-ир, бэртээхэй көстүүлэх, саҥалыы технологиялары-нан үлэлиир тутсарга экспозициялардаах музей аһыллыбытын олус биироститиб. Дирижтэр Нико-лай Ефимович Попов музейга интэриэһинэй, диригис хоһоонноох экскурсия ыытта, музей үлэтин сийли-кэпсэтэ. Биһиги Сахабыт республикатын төрүттэ-бит, госуларственност сайдыытыгар улахан кылаа-тарын көллөрдүт, көрүт туһунан сөбүмэр үлэни ыы-пыт чулуу дьоммут олорбут, үлэлээбит сирдэрин көрөн сөхтүбүт, астынныбыт.

Көрсүһүүбүт үөрүүлэх чааһыгар хардарыта эйр-дэлэһэн, өйдөбүннүк балахтэри туттарсан, професси-ональнай бырааһынныктык буоларынан, тустаах үлэлиитэр наараадаланан, бэртээхэри билин чэстэ-эн, муһаалынай нүөмэрдэринэн кыргытэн, бары өрө көтөбүлүлөхтүк үөрүүлэх тэрээһини билин саҕалаа-тыбыт. "Нуолур күөххэ сууланан" диян күөх сайыны көрсө, көрдөөх кыһкырыс ытытылына. Манаа күөх дүһүннээх астартан булуудалэри бэлэмнээн, ретро уонна авангард танаска муода көрдөрөн, бырааһын-ныктык үөрүүтэ-көтүүтэ өссө үрдээтэ. Итин чэйдээх, сылаас миһинээх остууһа араас күрэхтэри ыытан, оонньоон бэркэ дуоһуһа сыһыантыбыт.

Онон ытык Таатта сиригэр иһиг көрсүһүүнү тэ-рийбит бири илэлэхтэригэр махтабыт улахан. Эһиги Бүтүн Россиятаагы библиотечкалар күнүгэр бэ-лэтээһингэ 20 сыллаах үбүлүүһүн биһигэ. Чурапчы улууһунан көрсүөх буолан үөрэ-көтө тарҕастыбыт.

ЕН.МАКАРОВА, библиотечка.

Үөрэх - иити

ОҕО - АЙМАХ ҮӨРҮҮТЭ

Бэс ыйын 2 күнүгэр "Мичээр" уһуһаан иһитилээччилэрэ күөх сайыны көрсө, "Молодежнай" түөлбөҕэ тийэһи ыһаах мааны-лааһын ыстылар. Төһө да бу күнүгэр ардах туһалыы эргийдэр, болдьоммут кэмгэ күн тыган, оҕо-аймах үөрүүтэ үтүс.

Ыһаахпыт кыттааччылары төһө да бытарыһаһыт кырачаан буоллаллар, ыһаах- ыһаах кур-дук алтыһыһан, кымыс үрдүн охто-руутунан саҕаламмыта үтүһү этэр. Ол курдук, ыһаах үөрүүтүн, сир-рин-туомун Николай Афанасье-вич Федоров ситэрэн-хоторон би-эрдэ. Кырачаан дьоммуттар, ки-һилэр төрөһүтүгэр доруобуй-аны, үчүгэйи эрэ түстээтэ. Алгыс тойугунан доһуһолун "Мичээр" уһуһаан төрөһүтэ Прасковья Массарева, хомусчуттар ансаам-быллара толордулар. Салгыы бу-руо чэбдик салгыһынан ырааста-нан, кэлбит төрөһүтүгэр, оҕолор кымыс иһитин үөрүүтүгэр түмүстүлэр.

Хас биридии ыалдьыты чорос-ноох кымыһынан аһах тутан, ыһаахпыт кэтэһиннээх түһүмэрэ

тиксэн калпа. Ол курдук, бөлөхтөрүнэн сахалыы аска, түһүлгэ эйэргэтигэр, бэл дьэ-тэр, саамай быһыры үйэтэри са-халыы иһиттэргэ күрэхтэр биллэ-риллэн, төрөһүтүгэр көхтөрө, сы-дамнара өссө кыһыт. Кырачаан-нарга анаан "Саамай уһун сүһүөх" күрэххэ албах кыһытан Диана За-харова 9 тутум сүһүөхтэни кыай-ыһааһынан таарыста. Халадайда-ах сүүрүүтэ 3 бөлөһүн арахсан кыайыһаахтарынан Сардаана Старостина (улахан бөлөх), Муся Родионова (орто бөлөх), Дайаана Свищева (алын бөлөх) кэрэ кыр-гыттары кыайыһыны сиптисилэр. Сахалыы танаска Ирина Михай-ловна Попова дьэ кыргыт бастаа-та. Кэргэһинээн, үс ортунаан кыт-тан, сахалыы танас кэрэ көстүүтүн өссө ситэрэн биэрдилэр. Түһүлгэ-лээн аһааһын кэнниттан уолаттар-га мас тардыһыһа оһтон да атын сахалыы оонньоу көрүтүгэрэ ы-тытылыһылар. "Бастын түһүлгэ" анал ааты "Молодежнай" алын бөлөһө, иһикс биригэстэх миһтэ-э биһиги "Молодежнай" улахан бөлөһө тиксэн үөрүүбүт улахан.

Үсүһү "Куестук" орто бөлөһө ылаа. Биллэн турар, ханнык баҕарар оҕо төрүтэтигэр маныха майты-ныыр үтүс дьаһаллар ыстылал-лара саарбахтаммат. Маныха саҥа улаатан эрэр кыһах са-халыы төрүт өйдөбүлү толору би-эри, көрдөрүү, иһитиннэри оҕо өйүгэр-санаатыгар кыратык да бу-оллар кэрэ өйдөбүл, үөрөх быһы-тынан хаалар. Орто төрүт үтүс, итгэлгэ олобурдан иһитигэ ыһаагы ыһы бири сүүрү миһтэ-ни ылар. Маннык санаанан салай-таран, маннык кэрэ, сырдык, ит-тэр-үөрэтэр бырааһынныгы тэ-рийбиттэригэр уһуһаан дьаһал-тыгар (Иванова Е.С., Попова П.И.) бары коллективтар, чулаан тэ-рийэн ыһытты "Молодежнай" бөлөхтөр иһтээччилэригэр, төрөһүтүгэр ааттарыттан махта-ныагы баҕарыллар. Иһиксэтин да кыһаһы ыччаптыт туһунан ис сүрэхтэн аһа-тута сылдьыт диян баҕа санаабытын тизирдэбит.

Надежда БОРИСОВА, төрөһүт.

РОСПОТРЕБНАДЗОР ИҺИТИННЭРЭР

Тааттатаагы (Чурапчытаагы) территориальнай отдел иһитиннэринэн, салмонеллез ыары-та улууска элбээбитинэн, (9 түбэлтэ) уонна ыһаах иһэринэн бары хорчуоһа кыттааччылар кал аналиһын ФФБУЗ "Тигиена уонна санитария ки-

инигэр" туттарабыт уонна дизентерия, гепатит А утары быһыһы, санминимуму барартыт ирдэ-нэр. Ассортимент испиһигэр сөбүлэн ылабыт.

А.М. ГАВРИЛЬЕВА, начальни солбуйааччы.

Нэһилиэнньэ ахсаанын аабыы бэрээдэгин уратылары

Судаарыстыбаннай статистика уорганнара нэһилиэнньэ ахсаанын ааар ньымаларыгар былырын тугулан уларытты кирибэтэ. Былигин нэһилиэнньэ ахсаана гражданский турук аакатын суруйуу уонна миграционной сулууска улуустары салааларын ый аайы биэрэр отчуоттарыттан тахсар.

Олохтоох дьаһалталаар хаһаайыстыбаннай кинигэлэрэ, нэһилиэнньэ ахсаанын буолбакка, тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар кэтэх ыал учуутун ылар кинигэ буоларын өйдүүхкэ наада. Бу кинигэни толоруу бэрээдэги уонна хонтуруола Россия Тыатын хаһаайыстыбатын министриэтибигэр сүктэриллиэн турар.

Былигин нэһилиэнньэ ахсаанын таһаарарга, хас биридии нэһилиэнньэлээх пуунунан 2010 сыллаахы Бүтүн Россия үрдүнэн ыйтыллыбыт биэрэпис көрдөрүүтүгэр өрө төрөөһүнэ эбиллэр, алуучааччы, нэһилиэккэ кэли (регистрация, уруккунан прописка) эбиллэр уонна бары (выписка) аччыр. Итинник аабыынан көрдөхкө, сүрдэх боростуой, өйдөлүмтүө курдук. Ол эрэн, манна икки түгүктэ тохтуору барарыллар. Бастакытынан, өрө төрөөтөрүнэ

ийэтэ регистрациялаах сиригэр көстөр. Иккисинэн, киһи барытынан аабылар кэмэ — киһи сана тийбит сиритэр регистрацияламмыт күнэ. Ол эбэтэр, онуоха дылы киһи эрдэ олохтот сириттэн бара илигинэн аабылар, төһө да выписка ламмытын иһин. Дойду үрдүнэн биэр кэлим экономическай эйгэ буоларын быһылынан бу сыһыппара Росстатка түмүллэн тахсар. Онон чуолкай сыһыппара биридии нэһилиэнньэлээх пуунунан тахсарыгар өр бириэмэ барар.

Быһыл, ол эбэтэр 2014 сыл тохсунньу 1 күнүгэр Чурапчы улуусун нэһилиэнньэтин уопсай ахсаана 20577 киһиэхэ тэннэстэ. Бу былырын тугулан көрдөрүүтүн 0,1% эбэтэр 16 киһинэн арайах. Манна эттэри баарылар, кэнниси уонча сыл устата улуус нэһилиэнньэтин түһүүтэ бастакытын бэлэтэнэ. Ол эрэри, Арыылаах, Одьулун уонна Чурапчы нэһиликтэригэр нэһилиэнньэ элбээһинэ бэлэтэнэр. Хатылы уонна Хонтоор нэһиликтэрэ былырыынны таһымга тураллар.

Ааспыт 2013 сыла улууска 494 өрө күн сиригэр көрбүтэ, 161 киһи олбута Улууспутугар кэли 848 киһи эбит буоллаҕа, ба-

ры 1197 киһи буолан, нэһилиэнньэ аабыытын сүрүн биричиэнэтинэн буолбута. Ааһааччы, итэриһиргээччи көрөтүтөр табыстаах буоллун дээн биридиэлэн нэһиликтэригэр сыһыппаралары алараа табыстаах быһылынан таһаарыбыт.

Үөһэ этиллибиккэ олохтоох, нэһилиэнньэ хаһаайысчыта буоларын туһугар, олохтоох дьаһалталаар төрөөһүн-өлүү, кэли-бары учуотугар улахан болломтону уурастылар субэлиэм этэ.

Түмүккэ, кэлэр 2015 сыла Бүтүн Россия үрдүнэн нэһилиэнньэ мекробиэриэһэ ытыллара быһаананар. Бу дьаһалта биһиги улууспуттан 10 нэһилиэнньэлээх пуун хабыллар. Чурапчы, Хатылы, Болугур, Кытаанах, Одьулун, Сылан, Төлөй, Хайахсый уонна Хонтоор нэһиликтэригэр биридии счотнай учаастакка, ону таһынан Чурапчы нэһиликтэригэр 7 счотнай учаастактан нэһилиэнньэ ахсаана аабылыа. Бу улахан суолтаах дьаһалта нэһиликтэр дьаһалталаар көхтөөх кытылы, сөптөөх көмөнү оноруохтара дээн эрэнэбит.

Иван А. ЛЕРСЕЕВ,
улуустары
судаарыстыбаннай
статистика салаатын

ОЧЧОТУГАР ТОҕО ҮНАҒЫ ИИТЭБИТ?

Бэс ыйын 2 күнэ Күрүлүүр күнүс. Одьулунуга кириингэ муста таһа. Суол кытылыгар ныйрайдэр барахсаггар ийэлэрин эмэ сылдылар. Өссө үһүөлэр этэ. Тоҕо?

Хаартысканы көрөөт тыһаас дээххит. Сөп Кырдык. Онтон кэнээһин ити тыһаастан төһө үчүгэй, элбэх үүтүтэх ынах тахсыарай? Суоҕа чаччы. Эбэтэр төбөтүгэр 10 тыһ. солк ыбылпыт, сөп буолуо дии саныылар дуу? Чэ, баҕар, ол тыһааһы буолун даҕаны. Онон оҕор, Одьулунуга эрэ буолуо дуо, улахан ынахтары сайынны ныйрайдэри сыһыла ытан кэбиһэр ыаллар арайаа суохтар. Онтон күһүнүн маассабыдык ытыгы сир аайы элбээтэ. Тоҕо? Ныйрайдэ төлөһүйдүн дээн дуо? Сымыһа. Ити сүрүн төрүүт буолбатах. Үйэ тухары ныйрайдэ эмнэрэн эбэтэр арааран иитэн кэлиһибэтэ. Былигин даҕаны үгүстөр онук көрөллөр. Мин саныахпар, итинник ынахка ытыгы сүрүн биричиэнэтигэр.

Маннайыта. Ону малтачы этиэххэ. Сүрээлдьээһин. Кыһаммы кырата. Үбү-харчыны эбигэргэ кыһаммат буолуу. Төһө даҕаны үүт тутуллар сыаната кыра дьэтэрбит, үүтү туттаран, харчыга туруоран, үрүн аһы, ордук арыһыны атыылаһан аһыыр быдан барыстааһын киһи барыта билэр. Оччотугар ынахтан элбэх үүтү ыы сатаабаҕа, тоҕо ныйрайдэри ытан кэбиһэбит?

Иккинэ. Ким барыта бас билэр ынаһын ыыра — ыабата бэйэтин үтүө көңүлэ. Ону ким даҕаны буруйдуу сатыа суоҕа. Ол эрэри, онно бири өйдүүххэ. Бары, баҕар-баҕарыма, биэр общество, улууска, нэһилиэккэ олохтот. Онон бэйэ-бэйэбитигэр бары кыһалдыбын быһаарарга, күннээһи олохтоту дьаһалтыт наадатын толунарга көмөлөсүһүөх тустаахпыт, эбээһинэстээхпит даҕаны дээххэ сөп. Онон.

Убаастабыллаах сүөһү көрөөччү! Сүөһүтэ суох дьон барылар ангар өттүнэн эн тускар

үлэтиллэрин умнума. Холобура, ыраата барбакка, учуутал оҕоргон үөрэтэр, эмчит этиити эмтиир, эргин үлэтиллэр, урбаанныггар аскын — тагаскын хааччылар, суоллар таһааскын, бэйэрин таһар, хаһыат, араадыһа, телевидение үлэтиллэрэ эн билиин хангырыгар, духуобунай сайдыыт иһин кыһаллаллар, кыратыттан ылаахха, баҕардаккына, ким эрэ баттаххын кырыһыа, тагаскын тигиэ, этэрбэскин уларыта дьэбит курдук төгүрүччү эйиһин өйүүллэр, эн тускар кыһаллаллар, үлэтиллэр дээтэххэ сыһына буолбат. Оччотугар, эн, ынахтаах киһи! Ордор бородууксуйаһын атыылаан, ити дьону этиинэн — үүтүнэн хааччыларга тоҕо кыһаллыа суохтааххыны? Үтүс дьон итинник ынахтары ыабакка ыталаан кэбиһэр буоллахтарына, нэһилиэк, улуус туттарар үүтүн быһаана туолбатаһына эйиһигэр улууска кэлэр харчы (субсидия) кыччыра эрэбит. Оччотугар урбаанныгытын, учууталытын, быраастытын... хайа эрэ өттүнэн харчы эргирэ кыччаан, эт — үүт арыһаан, бары оҕустарабыт. Бэйэрин ааһааҕа да туран. Ону таһынан быһаан туолбатаһына нэһилиэк, улуус аата барар. Онооха улуу Өксөкүлээх "Алдьархайтан алдьархай аат алдьаһыта" дээн этиитин өйдөөн ылааһыт.

Чэ, онон, "Ынахтарбытын ытыһы-тыһыат!" дээн дорзонноохтук, үчүгэйи онорбуттуу сангарымыахха, өссө кыбыста саныахха. Ынахтаргытын ыабакка бэйэбит оччотугаргыт таһынан, атын сүөһүтэ суох дьон олохтоох аһы — үөлү аһыыллара аччырын, нэһилиэгин, улуусун аатын — суолун түһэн биэри курдук буоларын өйдүүххэ сөп этэ. Онон, ынахтаргытын ыабакка ытан кэбиһэри тохтотуоһун! Ыабат буоллаахха тоҕо сүөһү иитэ сатыыбыт?

Иван ПОНОМАРЕВ.

№	Муниципальное образование	Входящие населенные пункты	Все население		
			на 01.01.2014	на 01.01.2013	Темп роста, %
1	Алагарский наслег	с. Чепара	698	716	97,5
2	Арылахский наслег	с. Арылах	341	333	102,4
3	Бахытский наслег		395	406	97,3
		с. Толой	395	406	97,3
		с. Лэбля	0	0	-
4	Болтогинский наслег		635	638	99,5
		с. Харбала-1	594	591	100,5
		с. Кында	41	47	87,2
5	Болугурский наслег		928	977	95,0
		с. Мындагай	927	976	95,0
		с. Кыстык Кутла	1	1	100,0
6	Кытанахский наслег	с. Килэки	517	520	99,4
7	Мутулайский наслег	с. Маралайы	798	804	99,3
8	Ожолунский наслег		1196	1177	101,6
		с. Дьыла	1115	1090	102,3
		с. Васильев Аласа	0	0	-
		с. Юрак Кюере	81	87	93,1
9	Соловьевский наслег		521	551	94,6
		с. Мырыла	458	479	95,6
		с. Хахылах	63	72	87,5
10	Сыланский наслег		1012	1039	97,4
		с. Усун Кюель	719	737	97,6
		с. Беря	62	65	95,4
		с. Дяла	7	7	100,0
		с. Огусур	90	95	94,7
		с. Улахан Кюель	134	135	99,3
11	Телейский наслег		480	498	96,4
		с. Телей Диринг	480	498	96,4
		с. Манлифе	0	0	-
12	Халарский наслег		577	593	97,3
		с. Юронт Кюель	526	541	97,2
		с. Уорта	51	52	98,1
13	Хатылынский наслег	с. Харбала-1	718	718	100,0
14	Хаяхсыйский наслег	с. Туора Кюель	522	552	94,6
15	Хонтогинский наслег		1196	1196	100,0
		с. Диринг	1147	1146	100,1
		с. Улахан Эбэ	49	50	98,0
16	Чанырский наслег	с. Толой	587	598	98,2
17	Чурапчинский наслег	с. Чурапчы	9456	9277	101,9
Всего по улуусу			20577	20593	99,9

В.А. ДЬЯЧКОВСКАЯ С.А. ШИШОВ

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Тапталлаах кэргэммин иһирэх ийэбитин, эйэс эбээбитин, сайабаас балтыбытын, ады-ийбитин, Уһун Күөл олохтообун **Любовь Николаевна ФИЛИППОВАНЫ** бэс ыйын 6 күнүгэр күн сирин көрбүт кэрэ бэлиэ күнүнэн, 50 сааскын томточчу туолбуккунан итиштик-истинник эбэрдэлиибит!

Баҕарабыт чугас дьоннугут, аймактарыт сылаас сыһыаннарыгар уауттанан, этэннэ ныйр-бааччы олохторго. Билиги тустуугар кыһамныгыт, уураабат балбамтуу, истин тапталыт иһин барба махталбытын, баҕа санаабыт бастыһын тиздэбит!

Эбэрдэни кытта ийэн **Елена Михайловна**, кэргэниг **Яков Дмитриевич**, оҕолорун, сиздэрин **Сылантан Дьяковскайдар**, **Дьонуускайтан Друзьяновтар**.

Күндүтүмэн-күндү, тапталлаах кэргэммин, оҕабытын, эйэбитин **Константино-вич ЛЫТКИНЫ** 60 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күнүнэн итиштик-истинник эбэрдэлиибит!

Баҕарабыт күндү киһибитигэр кытаанах доруобуйаны, үлүскэн үөрүүнү, кэрэтиэн кэрэ кэмнэри. Баҕа санааҥ барыта туоллун, үтүө санааҥ устубатын дээн туран, эн билиэх кыһамныгы, сүбэҥ-амаҥ, күүс, көмө-өйөбүл буоларгар дириг махталбытын тиздэбит.

Эбэрдэни кытта кэргэниг **Аксиния Семеновна**, оҕолорун, күтүөтүн, кийиитин, сиздэрин.

Күндү Чурапчы улуунун олохтоохторо!

**Саҥа кэм кэллэ, саҥа ый үүннэ.
Сананы, сырдыгы ыралыырга,
кэскиллээби кэрэхэлииргэ
«Саҥа олох» хаһыакка
суруттар, улуус сайдыытын
кытта тэннэ хардыылаа!**

«Саҥа олох» хаһыакка сыл иккис ангарыгар, ол эбэтэр 6 ыйга сурутуу саҕаланна. Сурутуу Чурапчытаагы почтамт отделениетыгар, нэһилиэк почталарыгар ытыллар.

Күндү ааҕааччыларбыт! Сыл иккис ангарыгар суруттарбыттар, сүүйүүлээх оонньууга кытталлар. Араас бириистэр оонньонуохтара, сүрүн-бириис – 30 тыһ. солк. суумалаах сертификат туттарыллар (талбыт маҕаһынтан).

«Саҥа олох» редакцията.

Кытаанах нэһилиэгиттэн төрүттээх Чурапчы нэһилиэтин олохтоохторугар!

Убаастабыллаах биир дойдулаахтарбыт!

Бэс ыйын 15 күнүгэр ытыллар улуус ыһаҕар нэһилиэкпит ураһатын ситэрэн оҕорорго, күрүөлүүрү харчынан көмө оҕороруттар уонна субуотунуустарга кытартыгыгар ыгырабыт. Убунан көмөнү ТХУ экономиста А.П. Захаровага тиксэрэргитигэр көрдөһөбүт.

Кытаанах нэһилиэтин түмүгүтэ.

ПРЕСС-РЕЛИЗ

10 июня 2014г. с 14:00м-17:00м приглашаем принять участие в тематическом мероприятии на постоянно действующей бесплатной «горячей линии» для предпринимателей по телефону 8-800-100-58-80 на тему: «Новое в налоговом законодательстве. Изменения 2014 года. Применение контрольно-кассовой техники», с участием специалиста Управления Федеральной налоговой службы России по РС(Я) по актуальным вопросам, касающимся вышеуказанной темы.

БИЛЭРИИЛЭР

Сеть салонов «Отлича №1» города Якутска приглашает для подбора очков для зрения с 9 по 10 июня с 10 ч. до 18 ч. в КЦ «Айылы», 1-й этаж. Тел: 8-924-660-75-07.

Приглашаем заявки на пластиковые окна и алюминиевые подоконники по вашим размерам, а также новое поступление пластиковых окон стандартного размера, подоконники, москитные сетки под Ваш размер. Ждем Вас по адресу: с. Чурапча, ул. Ярославского, 23 «Сибиряк». Тел: 8-914-254-58-87.

МБОУ «Чурапчинская гимназия имени С.К. Макарова» (лицензия: серия СЯ №000778) объявляет о наборе в 5 класс на 2014-2015 учебный год. Вступительные испытания проводятся 10 июня 2014 г. в 10:00 часов в 1-м корпусе гимназии по 3-м основным предметам: русскому и якутскому языкам, математике. Заявления принимаются на специальном бланке со следующими документами:

1. Копия табеля успеваемости за текущий учебный год.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

2. Характеристика с места учебы.

Наш адрес: с. Чурапча, ул. Петровского, 29. Контактный телефон 41-409.

Продаю Toyota-Succeed 2003 г., мотор 1.5, 1 NZ, в РФ с апреля 20013 г., цвет серый, без пробега по РС(Я), ОТС. За 380 тыс. руб. с торгом. Тел: 8-964-421-16-73.

6х6 уонна 5х5 дыһын атыылаһабын 100 тыһ иһинэн, буруус да буолуон сеп. Тел: 8-914-273-32-21.

Продаю ВАЗ-2109, 2002 г.в., передний привод, литые, тонировка, музыка. Цена - 120 тыс.руб. Тел: 8-914-101-33-32, 8-968-155-36-69.

Тутуу тарыттар поварса наадыар. Тел: 8-914-223-44-91.

Тутуу үлэтигэр эбэтэр рабачай мистэтигэр үлэҥ наадыабын. Тел: 8-914-301-45-58.

Убаастабыллаах улуус олохтоохторуттан көрдөһүү

Билэрин курдук 2015 сылга Чурапчыга 9-с Олохтоо ыһаҕа буолар. Ойно Чурапчыттан төрүттээх ОЛОНХОҕУТТАР мэтириэттэрэ оҕоһуларынан ким, аҕалара, эһэлэрэ, аймактара ОЛОНХОҕУТ буоллактарына, хаартыскаларын улуустаагы музейга тиксэрэргитигэр көрдөһөбүт. Хаартыска хаачыстыбата ирдэмэт, коллективнай да түһүү буоллун, тупсаран оҕорон туһанабыт, ҮЙЭТИТЭБИТ.

Билсэр тел: 8-914-290-92-94.

Чурапчы улуунун Болтоҕо нэһилиэгэр поэт, тылбаастыт **Г.И. МАКАРОВ** – Дьуон Дьанылы төрөөбүтэ 100 сылыгар анаар самаан сайын ыһаҕар биир дойдулаахтарбытын, ыалдыттарбытын бэс ыйын 18 күнүгэр кэлэн, күндү ыалдыт буолан сыһыанаргытыгар ыгырабыт.

Ыһах программата:
10:00м-Ыһах аһылыгытын сирэ-туома.

12:00м-Түһүлгэнэн аһылык. Эбэрдэ кэнсир.

14:00м-Спортивной күрэхтэһиэлэр.

16:00м-Лотерея. Сүрүн бириистэр: 2010 сыллаах УАЗ-Патриот, убаһа, бензопила, ноутбук, ода.

21:00м-«Үрүн түүн» үлгүү-битэи.

Лотерея биллэтин «Саҥа олох» редакция кассатыттан атылаһааххытын сеп.

Төрийөр хамыһына.

Чурапчыттан төрүттээх Таатта улуунун Ытык Күөлүн (Илхтоор), Саха Республикатын бочуоттаах туттааччыта.

КЕРЕМЯСОВ Анатолий Николаевич өлбүтүнэн кутуртаннырын тиздэллэр:

– Керемясов Анатолий Николаевич олохтон туораабытынан балтыгар, биригэ үөрэммит табарыстарыгар Керемясова Марина Николаевнага биригэ үөрэммит доруттара.

– Керемясов Анатолий Николаевич олохтон туораабытынан биригэ төрөөбүттэригэр, оролорутар, сиздэригэр Дьонуускайтан, Чурапчыттан Керемясовтар, Парфеновтар, Седальцевтар.

– Керемясов Анатолий Николаевич олохтон туораабытынан балтыгар Марина Николаевнага, биригэ аҕаларыгар Владимир Николаевичка, Михаил Николаевичка, оролорутар, сиздэригэр Ыкса Ыалтара Федориттар, Захаровтар, Павловтар, Поисеевтар.

– Тапталлаах убаһа Керемясов Анатолий Николаевич ырахан ыраһалтан олохтон туораабытынан күндү учууталыгытыгар, балтыгар Марина Николаевнага, ким оҕолорутар Чурапчы улуустаагы гимназиятын 2001 сыллаагы гуманитарнай кылаһын выпускникактара.

Редактор - директор э.т., элпэтиир секретарь, сурух отдела – **Е.Г. МАКАРИНСКАЯ**.
Экономика, спорт, тыа хаһаайыстыбатын отдела – **А.М. СЛЕПЦОВ**.
Корректор – **В.Н. ПЕТРОВА**.
Верстальщик – **Л.К. ПОПОВА**.
Бачээттээчилэр – **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ, С.А. ПАВЛОВ**.

Төрийэн таһаараччылар: СР Правительствот, Чурапчы улуунун «Саҥа олох» редакциянай-издательскай холбоһук автономнай учреждениян, Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетыгар 2012 с. кулун тутар 15 күнүгэр регистрацыйаланмат нүмэрэ – ПИ №14-0238.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru

Бачээкэ сакаас: № 84 (10903) Тираж 2150. Хаһыат аманата: 10 солк.

Саҥа олох

Автор сурутар элпэтиир санаа редакция позициялар илэтин оҕо түһүр буолбатах. Суруука ыһылар чакылар кыдымстаттарын элпэтиир автор түс байа оҕор.